

เส้นตาย

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันอุโบสถ แต่พระพุทธรูปเจ้ากเว้นได้ให้เป็นวันมหาปวารณา วันอุโบสถนะ ชาววิชัยบุตรเห็นใหม่ เวลาแตกกันเป็น ๒ ฝ่าย เวลาไปนิมนต์พระพุทธรูปเจ้ากลับมา พระพุทธรูปเจ้าบอกว่า “ให้ลงสามัคคีอุโบสถ” การลงอุโบสถมันเป็นการสมานให้เป็นเนื้อเดียวกัน เห็นใหม่ ทิฐิไม่เสมอกัน ความเห็นไม่เสมอกัน ความเห็นมันแตกต่างกัน

ตั้งแต่พระพุทธรูปเจ้าปรินิพพานมาเห็นใหม่ พระพุทธรูปเจ้านิพพานปั๊บ แตกเป็น ๑๘ นิกายเลย แตกเป็น ๑๘ นิกายแล้วใน ๑๘ นิกายยังแตกนิกายย่อยไปอีก เพราะความเห็นต่างๆ กัน ทีนี้การลงอุโบสถนี่ก็รังเกียจกันในอุโบสถ ในความเห็นแตกต่างกัน เขารังเกียจกัน พระพุทธรูปเจ้าสอนไว้บอกว่า “ถ้ามันเป็นเวรเป็นกรรมนะ เป็นโมฆิยะ เป็นโมฆะสิ่งที่เขาทำมันเป็นกรรม เห็นใหม่ สภากรรม ให้เราค้านไว้ในใจ”

เราเที่ยวมาเยอะ เราเจอมากที่อื่นเขาทำอะไรกัน ที่ว่าเราเห็นแตกต่างจากเขา เราค้านไว้ในใจเราเลย พระพุทธรูปเจ้าสอนไว้ว่าเป็นวินัยใหม่ มันเป็นข้อบังคับ ถ้าเป็นธรรม ธรรมมันเป็นความสามัคคี เป็นความเป็นเนื้อเดียวกัน ถ้าเรากระแตกออกไปแล้ว มันจะทำให้เกิดการแตกแยก นี่มันผิดธรรมผิดวินัยไง มันผิดเพราะว่ามันมีความกระทบกระเทือน ให้เราค้านไว้ในใจ บางอย่างที่เราไม่เห็นด้วย เราเห็นว่าผิด

ถ้าเห็นว่าผิดนะ ถ้าเราพูดได้ควรพูด ถ้าพูดไม่ได้นะให้เราค้านไว้ในใจเรา คือว่าสิ่งที่เขาทำแล้วผิดพลาด เขาทำแล้วเป็นกรรมของเขา เราจะไม่มีกรรมร่วมกับเขาไง เราแยกตัวเราออกเลย แยกความรู้สึกเราว่าเราจะไม่เป็นกรรมกับเขา ถ้าเขาเป็นกรรมให้เขาเป็นกรรมกันไป เราไม่เป็นกรรมกับเขา

นี่พระพุทธเจ้าสอนไว้ในเรื่องธรรมะ ให้ค้ำไว้ใจ ค้ำคือว่าเหมือนทำร่วมกัน แต่เราค้ำไว้ คือว่าเราไม่มีผลตอบสนองกับการร่วมกันอย่างนั้น นี่พระพุทธเจ้าสอนไว้หมดเลย ถ้าเรามีความเห็นแตกต่างกันเห็นใหม่

นี่อุโบสถสามัคคินะ ตั้งแต่วันออกพรรษามา แล้วของเราเห็นใหม่ คุณิ เวลาพระทั่วไปออกพรรษมาแล้ว อุโบสถเขาก็ทำบ้างไม่ทำบ้าง แต่ในอุโบสถของเรา เราจะมีตลอดไป หมายความว่าถ้าจำพรรษาแล้ว จะถือผ้าไม่ถึง ๓ ผืนได้ ๑ เดือน ถ้ากฐินได้ ๔ เดือน เห็นใหม่ มันมีข้อยกเว้น

แต่กรรมฐานเราไม่ยกเว้น ไม่ยกเว้นตลอด สิ่งใดก็แล้วแต่ที่เป็นข้อบังคับ เราจะบังคับตลอดไป เพราะเราจะดูแลจิตของเราตลอดไป เราจะไม่มีให้ต้องเว้นวรรค มันต้องพัฒนาตลอดไป เพราะการเว้นวรรค การไม่ดูแลรักษาใจ ใจมันก็จะคือด้านไปตามมัน เห็นใหม่ เวลามันคือ ไม่มีใครคือเท่ากับหัวใจของเราละ คนอื่นเรื่องของเขา เรื่องของใจเรานี่

ตั้งแต่เข้าพรรษามาเห็นใหม่ เราก็บอกว่าวันเข้าพรรษา เราอธิษฐานพรรษากัน แล้วเราต้องตั้งสติ เราต้องพยายามทำใจของเรา รักษาของเรา วันเวลามันก็ลื่นกินทุกอย่างนะ

วันนี้วันออกพรรษาแล้ว มันเป็นอย่าง ๒ อย่าง อย่างหนึ่งคือเส้นชัย คือครบพรรษาก็ออกพรรษากันไป อีกอย่างหนึ่งคือเส้นตาย เห็นใหม่ออกพรรษาแล้ว มันเส้นตายแล้ว นี่มันตายอะไรละ ตายไปจากพรรษานี้ มันตายไปแล้ว กาลเวลามันผ่านมา มันตายไปแล้ว

เดือนมาตลอด ว่าในพรรษานะเรื่องความเพียรนี้ควรเร่งกระทำนะ ถ้าออกพรรษาไปแล้ว กาลเวลาผ่านไปแล้ว จะมานั่งเสียใจทีหลัง นับวันเวลากัน ว่าเวลาที่ผ่านไปได้ที่พรรษากัน ถ้าเราไม่ศึกษาเวลาเทศน์ไปนะ พรรษาของเรามากขึ้นมา เราก็เป็นครูบาอาจารย์เขาไปโดยธรรมวินัยเลยละ เพราะว่า อาวุโส กันเด เห็นใหม่ มันเป็นตัวธรรมวินัย แล้วเราจะมีอะไรไปสั่งสอนเขา มีอะไรเป็นที่พึ่งที่อาศัยของเขา นี่วันเวลามันผ่านไป มันผ่านไปตลอด

ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ในวิภวภูมิมืดมนเหมือนเรานี้เดินอยู่กลางทะเลทรายแล้วล้มลง แล้วแหงนหน้ามองขึ้นมา ยังต้องเดินไปอีกข้างหน้าไม่มีที่สิ้นสุด”

ชีวิตของเราต้องไปอย่างนั้น ในวิภวภูมิมืดมน เราเดินอยู่กลางทะเลทราย ไม่มีสิ่งใดเลี้ยงชีพเลย แล้วล้มลง แล้วแหงนหน้ามองขึ้นมา ยังเห็นระยะทางอีกที่ไม่มีดินไม่มีปลาย ยังจะต้องเดินก้าวไปอีกนะ ในชีวิตของเรา ในจิตที่มันหมุนเวียนไปนี้ สิ่งนี้ทำไมมันไม่คิดละ

ถ้าคิดสิ่งนี้ขึ้นมา มันจะย้อนกลับมาที่นี้เลย มันยังไปอีกยาวไกล ถ้าอีกยาวไกล แล้วสิ่งที่ยาวไกลใครเป็นคนพาไป หัวใจนี้พาไป แล้วหัวใจมันมีอะไรเป็นที่พึ่งอาศัย ทั้ง ๆ ที่ในปัจจุบันนี้ เราเกิดมามีอำนาจวาสนา เกิดมาเป็นชาวพุทธพบพุทธศาสนา แล้วได้ประพฤติปฏิบัติ ได้บวชด้วย ได้เป็นพระเป็นเจ้าด้วย นักรบ !

คฤหัสถ์เห็นใหม่ บริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา อุบาสก อุบาสิกา เขาเป็นผู้ที่ต้องการปรารถนาบุญนะ เนื้อนาบุญของโลกนี้เขาพร้อมที่จะจุนเจือตลอดเวลา เรานะนักรบ ไปประกาศตนว่าเป็นนักรบ แล้วมันรบจริงหรือเปล่าละ ? ไม่รบจริง ถ้ามันรบมันต้องรบกับหัวใจเรา ยืนขึ้นมาให้ได้ หัวใจนี้ยืนมาให้ได้ มันพิสูจน์กันได้

อริยสัจมีหนึ่งเดียว ไม่มีสองหรือสาม ถ้ามันขึ้นมาเป็นอริยสัจแล้วมันต่างกัน คุณว่ามันต่างกันยังไง หลวงตาท่านพูดบ่อยมากว่า “ถ้ามันมีปัญหาอะไรจะพาไปฟ้องพระพุทธรูปเจ้าเอง” ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาแล้วมันจะต่างกันตรงไหน

ถ้ามันต่างกันมันต้องมีคนหนึ่งผิด แล้วพอคนหนึ่งผิด ความผิดอันนี้ทำไมมันคุยกันไม่ได้ ทำไมมันพูดกันไม่ได้ มันพูดกันได้ ธรรมสภาจฉา เอตัมมังคะละมุตตะมัง มันมีเหตุมีผล เหตุผลมันต้องออกมาได้

ที่นี้เหตุผล แล้วเป็นเหตุผลของใคร ถ้าเหตุผลของใคร เหตุผลของคนนั้น มันเอามาจากไหน เพราะอะไร เพราะว่าสิ่งที่เรายังไม่ได้ปฏิบัติจริงขึ้นมา แม้แต่สมาธิก็ยังไม่ได้เลย แม้แต่ความเป็นตัวของตัวเองให้จิตเป็นสามัญญ์สำนึก มันยังเป็นไปไม่ได้เลย แล้วจะเอาความรู้มาจากไหน ความรู้ที่มันไม่เกิดขึ้นมา ความรู้ในภาคปฏิบัติคือความรู้ที่มันเกิด

ขึ้นมาจากใจ ความรู้มันเกิดขึ้นมาเห็นใหม่ ภาวนามยปัญญาคือปัญญาที่เกิดมาจากหัวใจ ล้วนๆ ปัญญาที่เกิดขึ้นมาจากการภาวนา

สิ่งนี้ต่างหากเห็นใหม่ภาวนามยปัญญานี้ต่างหาก มันจะเป็นการยืนยันเลยว่าสิ่ง นั้นจริงหรือไม่จริง แต่ถ้ามันยังไม่มีภาวนามยปัญญาขึ้นมา แล้วปัญญาที่เกิดขึ้นมานี้ ปัญหานี้มันเป็นปัญญาของใคร ปัญญาอย่างนี้ก็เลสมันหลอกใช้ได้เยอะเยอะเลยละ มัน เป็นปัญญาของกิเลสทั้งนั้น แล้วก็อ้างธรรมวินัยกันไป

มันเป็นกาลเป็นเวลา คุณิต กาลเวลามันเคลื่อนไปตลอดเวลา คุณิต นี้หมดพรรษาแล้ว พรุ่งนี้อรุณขึ้นก็จบแล้ว พรรษามันล่วงไปแล้ว นี้ ๒,๕๐๐ กว่าปีแล้วใน ๕,๐๐๐ ปี พระศรี อริยมะตไตรยจะมาตรัสรู้ข้างหน้า ไอ้ันนี้เป็นผลของวิญญูะ มันเป็นเรื่องอินไตยเลยนะ

โลกนี้เป็นอินไตย ๔ โลกจะเป็นอย่างนี้ อนาคตวงศ์จะมีอีก ๑๐ องค์ แล้วเราจะ ไปอยู่ที่ไหน อนาคตวงศ์อีก ๑๐ องค์นะ พระพุทธเจ้าจะมาตรัสรู้ข้างหน้าอีก ๑๐ องค์ แล้วจิตนี้มันจะเวียนไปกับเขาอีกใหม่ มันจะไปรอใคร มันจะไปรอพระศรีอริยมะตไตรย หรือ

แล้วใครบอกว่าทำบุญกุศลแล้วจะไปเกิดในยุคพระศรีอริยมะตไตรย เอ็งมีสิทธิ อะไร ? เอ็งมีสิทธิอะไรจะไปเกิดในยุคพระศรีอริยมะตไตรย ? เอ็งได้ทำบุญอะไรไว้กับ พระศรีอริยมะตไตรยไว้ ? เอ็งได้ตั้งปรารถนาบุญกุศลอะไรที่จะไปเกิดพร้อมพระศรีอริย มะตไตรย

นี่คิดกันเห็นใหม่ คำรามันบอก คำราพูดไว้อย่างนั้นจริง ๆ พระพุทธเจ้าพยากรณ์ ไว้ไม่ผิดหรอก แต่มันจะผิดที่เราไง มันผิดที่หัวใจเรานี้ไง หัวใจเราๆ ทำได้หรือเปล่า เรา ปรารถนา เราตั้งใจจะไปเกิดในยุคพระศรีอริยมะตไตรย พระศรีอริยมะตไตรยเห็นใหม่ สอยกัลปพฤกษ์ ปฏิบัติได้ง่ายไง

พระพุทธเจ้าเห็นใหม่ พระพุทธเจ้า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย พระพุทธเจ้ามีอำนาจวาสนาบารมีมาก เกิดมาแล้วครองราชย์ ๒๐,๐๐๐ ปี หรือครองราชย์ ๔๐,๐๐๐ ปีนี้แหละ เสร็จแล้วออกบวชแล้วได้เป็นพระพุทธเจ้าอีก ๔๐,๐๐๐ ปี

นี่พระศรีอริยมะตไตรยในตำราบอกไว้อย่างนั้น คิดดูสิ สิ่งที่มีความอายุยืนต่างๆ มันเป็นอย่างไร แล้วเราบอกว่าในตำราบอกอย่างนั้นแล้วเราก็จะไปเกิดพร้อมพระศรีอริยมะตไตรย แล้วในปัจจุบันเราทำอะไร

ถ้ามันทำบุญกุศล ทำบาปอกุศล ทำแรงปรารถนาเห็นใหม่ คุณิ พระโพธิสัตว์นะ เสียสละทั้งนั้น เพื่อเป็นความสุขของหมู่ชน เพื่อความสุขของปวงชน นั่นพระโพธิสัตว์ ทำกันอย่างนั้น สิ่งที่เป็นความสุขของปวงชน แต่ความสุขของปวงชน ความสุขความเป็นไปของเรา เราทำได้มากน้อยขนาดไหน นี่พูดถึงแรงปรารถนา

ความปรารถนาก็ส่วนปรารถนา แต่พฤติกรรมกระทำนั้นอีกเรื่องหนึ่ง พฤติกรรมกระทำของเรา เราต้องย้อนกลับมาที่นี้ ย้อนกลับมาที่เรา นี่มันเส้นตายนะ ออกพรรษาแล้ว เส้นตายแล้ว แล้วเราถึงเส้นชัยใหม่

มันมีเส้นชัยกับเส้นตาย มันจะตายไปนะ มันจะตายไปจากเพศของพระไปเป็นคฤหัสถ์ นี่ไงเขาตายกันในวัฏฏะ วัฏฏะนี้เขาเกิดตายจริงๆในชีวิต แต่เราเกิดตายในเพศตายจากคฤหัสถ์มาบวชเป็นพระ แล้วก็ตายจากพระกลับไปเป็นคฤหัสถ์ มันเส้นตายแล้ว มันขีดเส้นไว้ให้แล้ว

แล้วเรามีใจคิดอย่างไรกัน เรามาเราเสียสละเวลามาแล้ว มีเวลาอยู่ที่เดือนตลอด ให้ภavana ให้ภavana เอาความจริงขึ้นมา ถ้าเอาความจริงขึ้นมาแล้วมาพิสูจน์กัน เอาความจริงขึ้นมา

นี่ไม่ทำอะไร เหล็กไม่ตีนะ เหล็กไม่เผาไฟ เหล็กไม่ตี มันเป็นเหล็กกันเดานะ มันไม่มีประโยชน์อะไรเลยนะ เขาทิ้งแล้ว มันเอามาหลอมไม่ได้ มันไม่มีประโยชน์อะไรเลย เหล็กกันเตาเห็นใหม่ ถ้าเหล็กหรือเศษเหล็กเขายังเอามาหลอม เศษเหล็กเขาเอามาทำประโยชน์ได้

แล้วนี่คนทั้งคน ! หัวใจทั้งหัวใจ ! หัวใจของเราบวชแล้วมีบุญกุศลบวชเป็นพระ เป็นเจ้าด้วย บวชมาแล้วทำไมไม่พิสูจน์ พิสูจน์ได้ พิสูจน์ได้ มันมีต้องกล้าเผชิญความจริง สิ ความจริงมันมี ความจริงมันมี ทำไมไม่เผชิญความจริงล่ะ เผชิญกับความรู้สึกรู้สึกของ

ตัวเอง เหลือกกันแต่ไม่เป็นประโยชน์กับใครเลย เป็นประโยชน์กับตัวเองก็ไม่มี แล้วไม่เป็นกับตัวเอง

มันพิสูจน์กันข้างหน้านะ กาลเวลาพิสูจน์คน ระยะทางพิสูจน์ม้า กาลเวลาพิสูจน์คน สิ่งของมันจะพิสูจน์กันมันยังมีอีกเยอะแยะ คนเรามันไม่ใช่ว่าจะตายวันนี้ตายพรุ่งนี้ หรืออีก มันยังมีโอกาสกัน เห็นไหม

เขาว่า “วันพระไม่ได้มีวันเดียว”

วันเดียว ! เพราะว่าวันพระหน้าก็เป็นวันพระหน้า ชีวิตคนของเรามันเคลื่อนไหวไปตลอด วันพระมีหนึ่งเดียว พรรษาที่พรรษาเดียว บวชใหม่ก็เป็นพระเข้ามาใหม่ เข้ามาใหม่ก็นับใหม่ ไม่มีอะไรคงที่ โลกนี้เป็นอนิจจังทั้งหมด มันจะเวียนไปอย่างนี้

ถ้าเวียนไปอย่างนี้ แล้วเรามีสติสัมปชัญญะไหม เราควรทำสิ่งที่เป็นประโยชน์กับเราไหม มันเป็นประโยชน์กับเราทั้งหมดนะ มันไม่มีอะไรเป็นของคนอื่นเลย เราอยู่ด้วยกัน มันเป็นสังคม มันเป็นสังฆะ มันเป็นหมู่คณะ หมู่คณะมันก็เรื่องธรรมดา มันเรื่องธรรมดาค้นกับฟัน มันเป็นเรื่องธรรมดา

แต่สิ่งดีสิ่งชั่วมันเป็นของเราทั้งนั้นนะ ทำดีก็ดี ทำชั่วก็ชั่ว ไอ้คนทำมันได้ไป คนอื่นก็ไม่ได้กับผู้ที่ทำทั้งนั้น ไม่มีใครได้กับเรา ! เราเป็นคนทำเป็นคนได้ เราเป็นคนทำ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว คนอื่นไม่ได้กับใครทั้งสิ้น แต่มันกระทบกระเทือนกัน เพราะมันอยู่ด้วยกัน มันเห็นมันกระทบกันใช่ไหม สิ่งที่กระทบกัน

เราพูดบ่อยใช่ไหม บอกว่า “ท่อน้ำมันตันก็ต้องทะลวง ถ้ามันขวางทาง มันต้องจัดการ ต้องทะลวงไป” ทางน้ำต้องตรง น้ำต้องไปได้ การปฏิบัติต้องไปได้ คุณิ จะดีเตียนก็ได้ การดีเตียนเห็นไหม ดีเตียนว่า “อยากก่อสร้าง มักก่อสร้าง” ว่าแต่คนอื่นก่อสร้าง แต่เราก่อสร้าง

การก่อสร้างมันมีขอบมีเขตของมันนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าณะนางวิสาขาเป็นผู้ปรารถนาจะสร้างวัดใช่ไหม พระพุทธเจ้าให้ใครเป็นคนไปดูแล ก็ให้พระโมคคัลลานะเป็นคนมาดูแลแล้วให้มันจบสิ้นกระบวนการของมัน

นมันต้องมีรังมีรัง มันต้องมีสถานที่ของมัน ในการก่อสร้างมันก็มีความจำเป็นของมันเป็นเฉพาะส่วนของมัน ไม่ใช่ว่าจะก่อสร้างไปทั้งหมดหรือไม่ก่อสร้างเลย มันจะไปตกในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ ถ้ามันตกไปข้างใดข้างหนึ่งเห็นไหม ตกไปข้างใดข้างหนึ่งไม่สร้างเลย ไม่สร้างเลย..

ถ้าไม่สร้างเลย... พระพุทธเจ้าห้ามจำพรรษาในโพรงไม้ ห้ามจำพรรษาในคุ่ม ห้ามจำพรรษาในไห ห้ามจำพรรษา ต้องจำพรรษาในเรือนว่าง นี่ไง การจำพรรษาให้อยู่ในรุกขมุลได้ ๘ เดือน ฤดูฝนห้ามอยู่รุกขมุล ต้องอยู่ในเรือนว่าง เห็นไหมมันก็ต้องอาศัยเรือนว่าง คำว่าอาศัยเรือนว่างมันจำเป็นสร้างต่อเมื่อใช้อาศัยเท่านั้น สิ่งที่ใช้อาศัย สร้างเพื่อเป็นประโยชน์ในการใช้อาศัย มันมีขอบมีเขตของมัน

แต่ถ้าคนมันคิดนะเห็นไหม สร้างเพราะว่ามันรำคาญ แก่รำคาญ อยากรจะสร้างขึ้นมา พอสร้างขึ้นมาแล้ว มันก็คิดๆ จนเป็นนิสัย ไม่สร้างมันก็รำคาญ แต่ไอ้เนี่ยการสร้างของเรามีใครบ้างที่ลงไปคลุกคลีกับมัน ! เราไม่ให้ใครทำเลย ! มีแต่พระที่บริหารองค์ ๒ องค์เท่านั้นที่ไปบริหารจัดการ ที่ควบคุมมัน ไอ้พวกนั้นต้องภาวนาทั้งหมด ! ให้ภาวนาทั้งหมด !

แล้วมันทำกันไหม ! แล้วมันจะมาติเตียนใครว่ามักก่อสร้าง มักทำชั่ว เขาเปิดโอกาสให้ขนาดนี้ เขาทำความดี เขาอุปถัมภ์ให้อยู่ได้ขนาดนี้มันยังไม่สำนึกตัว ไม่ทำกัน มันไปคิดกันอย่างอื่น คิดแต่ว่าไม่ให้เป็นการก่อสร้าง ไม่ก่อสร้างก็ต้องนอนจมเลย ไม่ต้องก่อสร้าง

นก็ยังมียังมีรัง การสร้างมันสร้างไว้เพื่อประโยชน์เท่านั้นละ อันนี้การประโยชน์ใช้ไหม ถ้าพูดถึงถ้าไม่มีหลักมีเกณฑ์ มันก็ชักกันเสียหายไปหมด แต่เนี่ยการทำเห็นไหม มันก็มีผู้บริหาร องค์ ๒ องค์บริหาร

แล้วไอ้ที่ไม่ได้ไปก่อสร้างเลยนะ เอ็งไปเกี่ยวข้องกับอะไรละ เกี่ยวด้วยกิเลสไง เกี่ยวด้วยตามันเห็น เห็นแล้วก็เอามันมาแบกไว้ในหัวใจ แล้วมันก็ไปวิตกวิจารณ์ แล้วมันก็ไปเหยียบย่ำตัวเอง มันกิเลสของตัวเองแท้ๆ ไปเอาเรื่องของการบริหารจัดการในหมู่คณะ เอามาเหยียบบอกตัวเอง เอาเรื่องของคนอื่นนะแล้วมาทำลายตัวเอง แล้วไม่รู้ตัวเองทำลายตัวเอง

แต่ถ้าเรื่องของสงฆ์ เห็นไหมสงฆ์เขาบริหารจัดการกัน ใครบริหารล่ะ ใครควบคุมดูแลล่ะ มันก็เฉพาะคนที่ไปบริหารดูแล มันไปเค็ดรื้อนใคร ใครบ้างต้องไปแบกจอบแบกเสียมทำกับเขา ? ใครบ้างต้องไปเค็ดรื้อนกับเขา ? สิ่งที่เขาเค็ดรื้อน ใครเป็นคนเค็ดรื้อน ก็คนที่บริหารจัดการเขาเค็ดรื้อนเท่านั้น นี่พูดถึงว่าเวลาถ้ามันไม่ทำลายตัวเองนะ นี่กันไว้แล้ว

ในวิสุทธิมรรค วัดไหนสร้างใหม่อย่าไป ริมทำน้ำที่คนขึ้นลงอย่าไป ต้นไม้ที่มีผลก็อย่าไป เพราะนกมันมากินเห็นไหม การภาวณาเขาต้องการที่สงบสงัด แต่ในนี้วัดสร้างใหม่เราก็ป้องกันความสงบให้เต็มที่ ความสงบสงัดเราป้องกันให้เต็มที่ ในการก่อสร้างเพื่อดำเนินการ เพราะ ! เพราะการรับผิดชอบของสังคม

สังคมนี่ โลกกับธรรมอยู่ด้วยกัน โลก ! โลกคือสังคมของมนุษย์ ธรรมะคือธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะนั้นจะเคลื่อนไหวได้ มันกระจายออกได้ มันต้องอาศัยใช้การสื่อสารของโลก ธรรมะนั้นเป็นธรรมะ ถ้าไม่มีการสื่อสารของโลก ธรรมะนั้นจะออกไปสู่โลกได้อย่างไร

ในเมื่อธรรมะนั้นต้องสื่อสารออกไปสู่โลกเห็นไหม เราก็ต้องตั้งฐานขึ้นมา เพื่อให้ธรรมะนั้นออกไปสู่โลก ที่นี้การสร้างขึ้นมา ก็สร้างโลกกับธรรมอยู่ด้วยกัน เราจะบริหารจัดการระหว่างโลกกับธรรมนี้ไว้เพื่อประโยชน์สังคม เพื่อประโยชน์เป็นกลางอย่างไร

เพื่อประโยชน์เป็นกลางแล้ว พระที่บวชแล้ว พระที่เป็นนักรบที่จะประพฤติปฏิบัตินะ ต้องประพฤติปฏิบัติโดยความเป็นจริง โดยสังฆธรรม เขาเองเขาก็ต้องมีหน้าที่ปฏิบัติของเขา เวลาเขาพร้อม ทุกอย่างเขาพร้อม เห็นไหม

คูสิ คุณความเป็นอยู่นี้ เราจะไม่มีอะไรคลุกคลีเลย สิ่งต่างๆ ชุคควัตรต่างๆ มาเสร็จแล้วต้องไป เสร็จแล้วต้องไป ไม่มีการ ไม่ใช่เอื้อลະเหยลยชายกันครั้งวันก่อนวันฉันทันเข้ากันไม่จบอยู่กลางศาลา ทุกอย่างมันจะมามั่วกันไปหมดอย่างนั้น อย่างนั้นเป็นประเพณีวัฒนธรรม อย่างนั้นเป็นพระปฏิบัติหรือเห็นไหม

วัดกันตรงนี้สิ วัดกันที่เราให้เวลา เราให้ทุกอย่าง นี่ก็สุดยอดแล้ว ! สุดยอดคือว่า เราจัดการให้ด้วยเวลา ด้วยสิ่งต่างๆ แต่ว่าในการประพฤติปฏิบัติมันอยู่ที่เราแล้ว แคล ร้อน สิ่งต่างๆ เกิดขึ้น อันนี้มันเป็นสิ่งสุดวิสัย มันเป็นเรื่องของโลก ในโลกมันเป็นอย่าง นี้แล้วนี้ เราอยู่กับโลก เรายังเผชิญกับสิ่งนี้ไม่ได้ เราอ่อนแอขนาดนี้เชียวหรือ

ครูบาอาจารย์ของเราเนะ เวลาอยู่ในป่าในเขาน้ำทำก็ไม่มี กว่าจะเอาน้ำจากดินเขา ขึ้นไปบนเขาขึ้นไปพร้อมกับน้ำพร้อมกับเหงื่อไหลไคลย้อยทั้งตัว น้ำขึ้นมาใช้แต่ละที แต่ละที แม้แต่บ้วนน้ำทิ้งนะท่านว่า “ที่ท่านบ้วนทิ้งไปนะ ผมใช้ทั้งวันนะ” เขาประหยัด มัธยัสถ์กันขนาดนั้น เขาทำมานะ

ครูบาอาจารย์เรากว่าจะได้มา ท่านกระหมัดกระหม่อม ท่านสร้างของท่านมา ท่าน ถึงได้เป็นครูบาอาจารย์ของเรา มา แล้วเรามาทำ เราพยายามทำ ขอบเขตเราให้เต็มที่เลยนะ น้ำไฟทุกอย่าง ที่ใช้สอย ปรนเปรอเต็มที่เลย ! แล้วมันยังขาดตกบกพร่องที่ไหน มันยังขาดอะไรที่ในการภavana มันยังขาดอะไรที่จะเข้าไปพิสูจน์สังขาร มันก็ขาดแต่ความ เพียรของเราเนะ ขาดแต่ความจริงของเรา ความจริงของเรามันไม่เกิดขึ้น

ถ้าความจริงเราเกิดขึ้น โทษใคร จะโทษหมู่คณะ จะโทษครูบาอาจารย์ จะโทษ ใคร ? จะโทษใคร ? ถ้าไม่โทษตัวเอง ก็ตัวเองเหลวไหล ! ตัวเองไม่ทำ ! ถ้าอาจารย์โง่ อาจารย์พาเราตกนรก ก็มีปัญญาของเราก็ได้แย้งสิ ก็แก้ไขสิ ถ้าอาจารย์มันโง่หนักนะ

ถ้าอาจารย์มันโง่หนัก ทำไมเหตุผลในธรรมะทำไมเราโต้แย้งไม่ได้ ถ้าอาจารย์โง่ หนักเราก็ทำของเราสิ ทำขึ้นมาแล้วมาสอนอาจารย์ด้วย

หลวงปู่มั่นท่านพูดบ่อย “เวลาท่านไปธุระคณะนะ แล้วได้ปฏิบัติดีแล้วกลับมาสอน ผมบ้างนะ กลับมาสอนผมบ้าง” นี่มันมีพร้อมนะ

เราเสียดาย สละมาทั้งชีวิตเพื่อจะมาบวช บวชแล้วนะแล้วเราก็ป้องกันให้เต็มที่ เพราะเราต้องการให้รู้เอง ถ้าใครทำจิตสงบมันจะรู้ของมันเอง ถ้าใครเกิดปัญญาขึ้นมา มัน ต้องรู้ของมันเอง มันจะเป็นปัจเจกตั้ง มันจะย้อนศรกลับมา มันจะเข้ามากระเทือน หัวใจของตัวเอง ถ้าตัวเองปฏิบัติได้จริง เป็นความจริงขึ้นมา

สิ่งที่เราศึกษามา ไซ้ ! ธรรมะของพระพุทธเจ้า สาธุ ทุกคนต้องศึกษา ปรัชญาต้องศึกษา ธรรมะเป็นธรรมะของพระพุทธเจ้า แล้วเรารู้อะไร ถ้าเรารู้อะไรนะมันจะมาแก้ไข จริตนิสัยนะ มันจะไม่ใช่คนตระหนี่ มันจะเป็นจิตใจเป็นสาธารณะ มันจะรับรู้ถึงสังคม

จิตใจที่เป็นสาธารณะมันเปิดกว้าง จิตใจถ้าคนเปิดกว้าง คนที่ไม่ตระหนี่ คนที่ไม่เห็นแก่ตัว ความคิดมันเป็นคิดออกมาไม่คิดจะตีแม่แทงคนอื่น มันคิดมันเห็นอกเห็นใจกันนะ

เราเป็นพุทธศาสนาด้วยกัน เราเป็นพระด้วยกัน เราฉันเมื่อเดี๋ยวด้วยกัน เราบิณฑบาตด้วยกัน เราเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยกัน เราจะทุกข์ร้อนด้วยกัน มีมากใช้มาก มีน้อยใช้น้อยเหมือนกัน นานาจิตตัง เราอยู่ด้วยกันทำไมมันไม่คิด เวลาคิดออกเขาออกเรา

ในสมัยครูบาอาจารย์นะ ท่านอยู่ด้วยกันท่านจะรู้เลยว่าองค์ไหนชอบฉันอะไร แล้วธาตุขันธ์เจ็บไข้ได้ป่วย เขาจะดูแลกัน เขาจะจนนิสัยนะว่ากินนี้ได้ กินนี้ไม่ได้ อยู่อย่างนั้นไม่ได้ อยู่อย่างนี้ไม่ได้ แล้วช่วยกันหลบช่วยกันหลีก เขาทำกันมาอย่างนั้น มันถึงสมานกัน แล้วมันถึงทำมาดีกัน

แต่นี้มันทำอะไรกัน มันไม่ได้ทำอะไรกัน เวลาการกระทำนะ เวลาในการประพฤติปฏิบัติว่าถ้ามัน ไม่มี มันไม่ใช่หรือจะโทษไม่ได้ว่าเป็นวัดสร้างใหม่แล้วมีการก่อสร้าง เราอุคค์มา เราเที่ยวมาเยอะ อย่างต่างๆ พระที่ปฏิบัติเขาต้องการสิ่งใดเรามีให้พร้อมทุกอย่างสำหรับผู้ตั้งใจปฏิบัติ

แต่ถ้าคนต้องการนอกเหนือจากสิ่งนั้นไปเราไม่มีให้ เราให้มีเวลา เราให้มีโอกาส เรามีให้เวลาตลอดเลย ไม่เคยเอาเวลาส่วนตัวของคนอื่นมาใช้เป็นประโยชน์กับสงฆ์เลย เป็นเวลาของส่วนตัวของคน เราไม่เคยขอร้องใครมาทำประโยชน์ให้กับเป็นส่วนกลางเลย ทำส่วนกลางมีแต่ตอนที่มือตอนที่ขมเหล็กกันหนเดียวเท่านั้น เพราะตอนนั้นเขาจะตอกเสาเข็ม มันตอกไม่ได้ เท่านั้น ! นอกนั้นเราจะไม่เลย

เว้นไว้แต่เวลาบริหารจัดการ ที่ว่านี้ เห็นไหม ในความเป็นอยู่ของเราข้อวัตรนี้ ที่ไหนที่มันมีลุ่มมีดอน เราก็ถมก็ทับกันก็เท่านั้น นี่เห็นไหม สิ่งที่เราให้เราให้เต็มที่ เราให้

โอกาส ให้ต่างๆ แล้วรอดด้วย รอว่ามีปัญหาใหม่ มีหัดภาวนามา ถ้าเราแก้ไม่ได้ มาพูดคุยกัน ถ้าเราแก้ปัญหามาไม่ได้

ไอ้ไม่ได้แก้ปัญหามา มันเป็นปัญหาทางวิชาการ ในทางวิชาการนะ กฎหมายนะ นักกฎหมายมันตีความกันจนหัวแตก กฎหมายมีไว้ให้ตีความ ! กฎหมายมีไว้ให้แก้ ! แล้วมันก็จะไปแก้กัน แต่ไม่ได้แก้หัวใจของตัวเอง กฎหมายมันชี้เข้ามาทำทุกข้อ ทำทุกอย่าง ชี้เข้ามาที่ใจ สิ่งต่างๆ ที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ชี้เข้ามาที่ใจหมด แล้วหัวใจเป็นอย่างไร

ถ้าหัวใจมันเป็นจริงนะ มันแสดงออก ตาเป็นหน้าต่างของใจ นิสัย พฤติกรรม แสดงออกถึงหัวใจ ! หัวใจพฤติกรรมที่มันแสดงออกมานะ มันจะบอกว่าหัวใจเป็นอย่างใด นั่งแม้แต่นาที ๒ นาทีก็สัปหงกงกกัน มันมีสติใหม่ มันมีสมาธิใหม่ มันมีพื้นฐานอะไรของมันในหัวใจ มันไม่มีอะไรเลย ไม่ต้องไปคู่อื่นที่ธรรมะที่สูงส่งขนาดไหน หลอก เอาแค่พื้นฐานนะ พื้นฐานของใจนะมันเอามาจากไหน

นี่พื้นฐานของใจพระกรรมฐานเห็นใหม่ ศึกษาพระไตรปิฎกก็มี ทุกอย่างก็มี เราศึกษากันแต่ไม่สอบ ไม่อะไรต่างๆ ศึกษาอะไรนะ ไม่ศึกษามันจะมีจุดหมายปลายทางหรือไม่ ศึกษาเราจะประพฤติปฏิบัติกันไปได้ยังไง มันศึกษาแล้วตรวจสอบ ตรวจสอบแล้วพิสูจน์ ในใจของตัวเอง ใจเราต้องทำนะ

เราทำมาเพื่อประโยชน์นะ เพื่อประโยชน์กับตัวเอง ถ้าใครทำได้คนนั้นเป็นประโยชน์มาก สิ่งต่างๆ เห็นใหม่ เวลาเราเที่ยวไป ชุวงศ์ไปเถอะ แหม รักหมุ่คณะ รักพระทั้งนั้นนะ แต่พาพระไปลี้ม พาพระไปเผชิญกับโลก รักพระต้องดูแลพระ

แล้วดูแลพระนะ ดูแลพระยังไง ดูแลพระกันไม่ใช่เอาผิดซ่อนไว้ข้างหลัง ดูแลพระกัน มีงอย่าผลอนะ ผลอกูทิม อย่างนั้นไม่ใช่ดูแลพระ

ดูแลพระ เขาต้องเปิดเผย ช่วยกันสมาน ช่วยกันดูแลรักษา เว้นไว้แต่มันเหลือขอ มันเป็นหลักกันเข้า ไม่ต้องไปพูดกับมัน สังคมนะถ้าพูดถึงที่ไหนหลักกันเข้า เราไม่เข้าไปยุ่งเลย แต่ที่ไหนคุยกันได้ พูดกันได้ ทันทิ ทันทิ แล้วแต่เขา

มันเหมือนกับสิ่งต่างๆ เห็นใหม่ หมอ เขาจะรอรักษาคนไข้ ถ้าคนไข้มันไม่ไหว หมอรักษาก็ไร้ประโยชน์ หมอไม่ต้องอวดเก่ง หมอรักษาตัวหมอให้ดี หมอรักษาตัวหมอคูสิ ในโลกนี้ หมอเป็นโรคร้ายแรงเยอะเยอะ หมอเองก็มานั่งร้องไห้ หมอเองก็ต้องตายไป แต่เนื่การรักษาก็มันต้องรักษาที่ตัวเรา รักษาใจและตัวเรา ธรรมะมันอยู่ที่นี้

นี่สิ่งต่างๆ เกิดขึ้นมา พุคนี้ วันนี้ระบาย ตั้งแต่เข้าพรรษามา จันน้ำร้อนทุกวัน เตือนทุกวัน ภาวนา มา ! ภาวนา มา ! แล้วเอาสิ่งนั้นมาคุยกัน เอาความจริงมาคุยกันดีกว่า อย่าไปเอาอย่างอื่นมาคุยกัน เอาความจริงในหัวใจนะมาวัดกัน ภาวนา มาสิ ภาวนา มา เคน จงกรม นั่งสมาธิมา

สิ่งนี้เห็นใหม่เตือนทุกวัน อยากให้ได้พิสูจน์เห็นใหม่ รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง สิ่งต่างๆ ได้พิสูจน์แล้ว ถ้ารสของธรรมชนะรสทั้งปวงเห็นใหม่ ใจได้สัมผัส มันสัน ทิฎฐิโกสัมผัส ศาสนามันอยู่ที่นี้

ครูบาอาจารย์ท่านพูดบ่อย “สิ่งที่สัมผัสธรรมได้คือหัวใจของมนุษย์เท่านั้น” หัวใจของสัตว์โลก หัวใจของเทวดา อินทร์ พรหม เพราะเทวดา อินทร์ พรหม ฟังเทศน์ พระพุทธเจ้าก็เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเหมือนกัน

หัวใจที่ได้สัมผัสเห็นใหม่ เวลาเป็นพระอรหันต์ เป็นโสดาบัน เป็นสกิทาคามี เป็นอนาคามี มันเป็นที่ไหนนะ มันเป็นที่จิตดวงนั้น มันไม่ได้เป็นที่ตำรา ไม่ได้เป็นที่กระดาษ ไม่เป็นที่อะไรเลย มันเป็นที่ใจ ใจนะมันจะเป็น แล้วใจเป็นอย่างไรมันจะบอก

แล้วบอกมา เรบอก ถึงคุยกันมันจะรู้เองหมด ของเหมือนกัน แต่พูดผิดกัน มันจะเหมือนกันได้อย่างไร นี่ก็เหมือนกัน สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นมา ก็ให้มันเกิดขึ้นมาจริง นี่ใจตัวเองมีคบอก ใจตัวเองมีแต่ขี้โรค ใจตัวเองมีแต่ความชอกช้ำ แต่พูดธรรมะนะ ธรรมะเป็นอย่างนั้น ธรรมะเป็นอย่างนั้น

นี่มันเสียดาย พุคนี้พูดเพราะความเสียดาย เสียดายจริงๆ แต่มันก็แล้วไปนะ ถึงบอกว่า วันนี้มันจะเป็นเส้นตายหรือว่าเป็นเส้นชัย ถ้าใครทำประสบความสำเร็จมันเป็นเส้นชัยนะ เส้นชัยกับชีวิตของเรา

ชีวิตของเราะ ชีวิตยังอีกยาวไกล แล้วมาชีวิตนี้ ไม่ใช่ชีวิตแค่ชาตินี้ ใครจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็แล้วแต่ มันจะตามกันทุกภพทุกชาติ ดูอย่างพระโพธิสัตว์ เห็นไหม คุณตั้งแต่พระเวสสันดรเห็นไหม ชูชก ตั้งแต่เห็นไหม มากันตลอด มันยังไปกันอีกยาวไกลนะ

ถ้าเรายังไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ เส้นชัยของเรายังไม่ถึงที่สุด เส้นตายของเรายังจะขีดแล้ว ขีดแล้ว มันจะตายแล้วตายเกิด ตายแล้วตายเกิด ตายแล้วตายเกิด มันจะตายเกิดไปเรื่อยๆ แล้วมันจะทุกข์ยากขนาดไหน อนาคตมันจะพิสูจน์กัน

กัมมะพันธู กรรมมันเป็นเผ่าพันธุ์ การกระทำนี้แหละมันจะเป็นกรรม กรรมมันจะไปเรื่อยๆ กรรมมันจะฝังไปกับดวงจิตดวงนั้น เพราะจิตดวงนั้นเป็นผู้มีเจตนากระทำเอง จิตดวงนั้นเป็นผู้มีเจตนา มันจะจับคู่ที่จิตดวงนั้น ถ้าจิตดวงนั้นจะเป็นผู้รับเข้าไป กรรมดีกรรมชั่วจะคู่จิตดวงนั้น

แล้วเวลาถึงที่สุดแล้ว โอคโอยนะ ทำไมเป็นอย่างนั้น ทำไมมันทุกข์ยากอย่างนั้น ทุกข์ยากขนาดนี้ก็เพราะอะไรละ ก็เพราะกรรมที่สร้างมา กรรมที่สร้างมา นี่พันธูกรรมทางจิต มันสร้างมาอย่างนี้

ถ้าพันธูกรรมทางจิตมันสร้างมาอย่างนี้ ถ้าแก้ไขตัดแปลงได้ มันก็จะตัดแปลงของมันไป แต่ไม่ตัดแปลงไป เพิ่มค่าเข้าไป มันก็ยิ่ง ยิ่ง ยิ่ง คนดีทำความได้ง่าย ทำความชั่วยาก คนชั่วทำความชั่วได้ง่าย ทำความดีได้ยาก เห็นไหมคูจิตใจของคน นี่พฤติกรรมมันแสดงออกหมดแหละ

แล้วพฤติกรรมมันก็มีหลายอย่าง เห็นไหมหน้าฉาก หลังจากเห็นไหม ต่อหน้าลับหลังมันก็เป็นคนละอย่าง

แต่ถ้าคนที่เป็นสุภาพบุรุษนะ ต่อหน้าลับหลังถ้าเป็นคนตรงนะ มิตรแท้จะเตือนต่อเมื่อมิตรเราผิดพลาด จะเตือนต่อเมื่อมิตรเราเสียหาย มิตรแท้จะแก้แทน มิตรมีความเสียหาย แก้หมดเลย

มิตรเทียม ! ต่อน้ำดีมาก ถับหลังที่ม คนเทียมมิตร เห็นใหม่ มันแสดงออกมา จากจริตนิสัย กัมมะพันธู กรรมเป็นเผ่าพันธุ์ กรรมต่างๆ ที่มันเกิดขึ้นมาแล้ว นิสัยมัน แสดงออกได้หมด กรรมมันยาวไกล แต่ยาวไกลขนาดไหนมันแก้ไข

คำว่าแก้ไขนะ เรามีโอกาสตอนนี้จะแก้ไข เราต้องแก้ไขถ้ามันตัดแปลงคนเรา เห็นใหม่เลือดซิบๆ นะ เวลาเราจะทรมานตนนะ บังคับมัน ถ้าเราไม่บังคับเราเอง เรา ไม่ได้แก้ไขเราเอง การปฏิบัติธรรมมันอยู่ที่ไหนล่ะ คุณ เวลาปฏิบัติเดี๋ยวนี้ ต้อง สะดวกสบายเห็นใหม่ ปฏิบัติก็ได้เนอะ ห้องแอร์กัน ปฏิบัติ

กูก็จ้างหุ่นยนต์ปฏิบัติก็ได้ เดียวกูจะสร้างหุ่น ๔ ตัว ยืน เดิน นั่ง นอน แล้วกูดให้ มันเดินทั้งวันเลย แล้วกูนั่งดูมัน แล้วกูจะเป็นพระอรหันต์ เอออย่างนั้นใหม่ มันเป็นไปไม่ได้ ใหม่ มันเป็นไปไม่ได้ เราจะสร้างหุ่นยนต์แทนกูไม่ได้นะ เอ้า เคนจงกรมแทนกูที่ นั่งสมาธิทั้งวันทั้งคืนเลย กดไว้เลย แล้วกูจะเป็นพระอรหันต์.. มันไม่ได้ มันต้องทำเอง ทั้งนั้น

หัวใจต้องทรมานมัน เห็นใหม่ เราจะต้องทรมานใจเรา เราทรมานมันเห็นใหม่ ทรมานกิเลส ถ้าเราได้ฝืนมัน เราได้ต่อสู้กับมัน เห็นใหม่ เราได้เผชิญหน้ากับมันเห็นใหม่ มันเป็นปัจจัยตั้ง มันเป็นเนื้อแท้ มันเนื้อหาสาระที่เราจะจับต้อง ที่เราจะแก้ไขของเรา

แต่ถ้าเราไม่ได้เผชิญกับมันเลย เห็นใหม่ เราจะสร้างหุ่นยนต์ไว้ให้มันเดินจงกรม แทนกู สร้างหุ่นยนต์ให้มันนั่งสมาธิแทนกู แล้วกูรู้หมดนะ กูรู้ทุกอย่าง เพราะกูเดินจงกรม กูมีสตินะ เพราะหุ่นยนต์กูนี่เดินไปสิ กูบันทึกไว้หมดแหละ แล้วกูได้อะไร

แต่ถ้ากูทำของกูเองเห็นใหม่ มันฝืน มันฝืน ถ้ามันฝืนจริง มันทำจริงก็เป็นของมัน ถ้าฝืนจริงนะ ฝืนจริงๆ ฝืนกับกิเลส ถ้าฝืนกับกิเลส แก้ไขกิเลส ทำกับกิเลส แล้วมันเป็น ประโยชน์กับใครล่ะ พวกนี้ แล้วผู้ประพฤติปฏิบัติมันเป็นประโยชน์กับใครล่ะ มันเป็น ประโยชน์กับเราทั้งนั้นแหละ มันเป็นประโยชน์กับผู้กระทำนะ

นี่สิ่งต่างๆ กรรมดี กรรมชั่ว มันก็ลงกับจิตดวงนั้น กรรมดี กรรมชั่ว ใครจะแบ่ง คุณ สิ เขาไปกราบครูบาอาจารย์เห็นใหม่ ไปดูเศรษฐีธรรม ไปดูเงินคนอื่น แล้วตัวเองได้ อะไร ก็ไปกราบเอาบุญกุศล บุญกุศลก็เป็นอามิส เห็นใหม่

พระพุทธเจ้าพูดนะ “เธอจงปฏิบัติบูชาเถิด เธออย่าได้อามิสบูชาเลย” เวลาพระพุทธเจ้าปรินิพพาน พระพุทธเจ้าเตือนก็ต้องสั่งใหม่ แล้วอามิสบูชาไปกราบ มันก็เป็นอามิสบูชาสำหรับคฤหัสถ์เขาควรทำ คฤหัสถ์เขาก็หาที่พึ่งอาศัยของเขาๆ ก็วิงวาทของเขา นี่มันเป็นอามิสบูชา

แล้วปฏิบัติบูชาละ ปฏิบัติบูชาใคร ก็ปฏิบัติบูชาของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปฏิบัติบูชาพุทธะ ปฏิบัติบูชาใจเรา ถ้าปฏิบัติบูชาขึ้นมาเห็นใหม่ มันไม่เป็นอามิส มันเป็นเรื่องธรรม สัจธรรมอะไร ร้อนก็ร้อน หนาวก็หนาว ทุกข์ก็ทุกข์ เจ็บไข้ได้ป่วยเห็นใหม่ เวลาไปเดินจงกรมไปขนาดไหนมันก็ต้องสู้ทนกับมัน อันนี้ต่างหาก

อันนี้มันจะรู้คำรู้แคงกันมันอยู่ตรงนี้ ถ้าอันนี้มันมีความรู้คำรู้แคงกัน แต่ดูซิ มันต้องจิตใจเข้มแข็ง จิตใจอย่าอ่อนแอ จิตใจต้องต่อสู้ ถ้าจิตใจเข้มแข็ง จิตใจต่อสู้ อันนี้มันจะต่อสู้ มันจะมีมรรคญาณ เห็นใหม่

เราพูดประจำว่า “ธรรมะส่วนบุคคล” สมาริก็เป็นสมาริของเรา ปัญญาก็เป็นปัญญาของเรา ปัญญาที่จำมาสัญญา นี่สัญญา มันก็อาศัยจิตของเราแน่ละ อาศัยจิตของเรา มันเป็นสัญญา แต่ถ้าสัญญาพระพุทธเจ้าใหม่ นี่เป็นชื่อสมาริ แต่ว่าเป็นปัญญาของเรา เป็นประสบการณ์ของเรา ฮือ ฮือ ฮือ

ชื่อนี้พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้แล้ว แต่ผล เอ๊ะ ผลมันเกิดกับเรา เอาปัญญาพระพุทธเจ้าบอกปัญญาเป็นอย่างนี้ เวลาปัญญามันหมุนเกิดจากสมารินะ เวลามันชนะเราเองนะ มันแก้ไขความตระหนี่ถี่เหนียว มันแก้ไขถึงผลของการผูกมัดของใจ เอ๊ะ เอ๊ะ เอ๊ะ ปัญญาเป็นอย่างนี้ ปัญญาที่เกิดเป็นอย่างนี้ ปัญญาของพระพุทธเจ้าในหนังสือเป็นอย่างนี้ เอ๊ะ เอ๊ะ มันจะเกิดไปตลอดคนนะ ถ้ามันทำนะ

แต่ที่มันไม่ได้ทำนะ ปัญญาต้องเป็นอย่างนั้น อย่างนั้น อย่างนั้น แต่ไม่รู้อะไรเลยนะ กูมีผิดอันหนึ่งที่มันแหม่งอย่างเดียว อันอื่นกูไม่รู้นะ กูมีแต่มีด กูซัดอย่างเดียวเลย แล้วปัญญาเป็นอย่างไรกูไม่รู้จัก นี่ไง มันไม่ทรมาณตนไง ถ้ามันทรมาณตน มันปฏิบัติตนขึ้นมา มันจะรู้ของมันขึ้นมา แล้วมันจะเป็นประโยชน์กับเรานะ

เราพูด เราไม่ได้คิดอะไรเลย คิดตั้งแต่ก่อนเข้าพรรษา ก่อนเข้าพรรษาก็บอกนะ ภาวนาไป เพราะเราว่า เราก็มั่นใจว่า ถ้ามันเกิดจากผลจากการภาวนา เราจะแก้ได้ แต่เป็น เพราะว่าเป็นหมอที่สังคมเขาไม่เชื่อถือ กิริยาของหมอไม่สงบเสงี่ยม หมอนี้มันเลยไม่มี เกร็ดคิดใจ เขาไม่เชื่อหมอ พอเขาไม่เชื่อหมอมันก็เลยไม่เป็นประโยชน์กับใครเลยใจ มัน เสียตายโอกาสตรงนี้ แล้วมันก็จบกันแล้วด้วย ใจเราจบแล้ว ชาตินี้ก็เท่านั้นแหละ เอวัง